

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>		A társulat minden rendü tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári-, az esse titega reklamációk pedig a kiadóhivatalnak kiüldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor.	—	
Félévre — — — — —	4 "	—	
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	

Gr. Mailáth Gusztáv Károly erdélyi püspök urunk meg- nyitó beszéde az eucharisztikus kongresszuson.

1902. október hó 16-án.

Dicsértessék a Jézus Krisztus! Mélyen tisztelt kongresszus! Legyen szabad legelső sorban is a m. t. kongresszus érzelmeit tolmácsolnom és azon örömmel adnom kifejezést, hogy a nagyméltóságú püspöki karnak négy tagja — lehet, hogy többen is jönnek még — kegyes volt a kongresszusra eljönni és jelenlétével ezen kongresszusnak fontosságát és értékét emelni. Legyen szabad másodsorban és ünnepélyesen köszönetet mondanom szentséges Atyánknak, XIII. Leó pápának, hogy életének végén mintegy bucsuszózatul a „Mirae caritatis“ és csakugyan szeretettől áradó körlevelet bocsátotta ki, melyben azt, a mit mindegyikünk tehetsége szerint igyekezett benső sugallatát és meggyőződését követve megtenni, ma már engedelmességéből is a Szentatya iránt meg fogjuk tenni fokozott buzgalommal és kitartással, hogy a híveket az Ur Jézushoz vezessük, minél hatásosabban, minél gyakrabban, hogy táplálkozzanak ők is minél számosabban az élet kenyerével. És ezen két kegyeletes kötelesség teljesítése után legyen szabad bevezetésül az eucharisztikus kongresszusnak mai tárgysorozatához csak néhány rövid szót intézнем a m. t. kongresszushoz.

A tegnapi nagy és szép napnak folyamán majdnem minden egyes szónok beszélt egy szebb hajnalról, úgy hogy igazán vigasztalás és reménység töltötte el mindnyájunknak szívét, a kik ott jelen voltunk és e beszédeket hallgattuk. E szebb jövőt, e szép hajnalt látom én is, és az abban nyilvánul, hogy évről-évre édes hazánkban is, nemcsak a keresztény világon mindenütt, nagyobb kezd lenni a szentségi Údvözítő felé való törekvés. Mindig gyakoribbak lesznek a szent és

buzgó áldozások, mindig többeket látunk azok közül, kiket eddig mindig szívünk fájdalomával nélkülöztünk az Urnak asztalánál: az intelligenciából a férfiakat is. Legyen szabad csak saját tapasztalatomra hivatkoznom. Eddig nem mult el bérma-út, hogy nem kellett volna fájdalmasan panaszkodnom, hogy hiába beszéltem sokaknak, meghallották szavaimat a népek százai és ezrei, meg azok a jó munkások, azok a földművelők, meg a szegényebbek, de az intelligencia távol maradt az Ur asztalától. Nem láttam körülöttem, mikor a pápai áldást osztottam és a teljes búcsu kegyelmében részesítettem híveimet: nem láttam a nép vezetőit, az előkelőséget, a férfiakat, a családapákat.

Az idén, hála a jó Istennek, nem kellett e panaszt tennem. Láttam az Ur asztala körül alispánt, járásbírákat, ügyvédeket, földbirtokosokat, kik vetélkedve a szegény néppel, letérdeltek és nem egynek szemében láttam a könnyet. Ez a köny a bánat könye volt, hogy oly soká távol maradtak Attól, Ki boldogságunk és a Ki a férfinak is kell hogy erejét irányítsa. Vigasztalással tapasztaltam, hogy az ifjúság is nem azt a mechanikus, külső, nem azt a kényszer-gyónást és áldozást végzi már ma, a melynek következménye az volt, hogy mikor kiszabadult az iskolából, örült, hogy most már gyónni és áldozni nem kell mennie, hanem az ifjúság saját jószántából, meggyőződéséből, saját lelkiérdekének és szükségletének átértéséből, oda járul maga is az Ur asztalához. És mondhatom, hogy tövises főpásztori pályámon nincs nagyobb vigasztalásom, mint mikor ifjakat látok az Ur asztalánál. Es azt az áhitatot nem lehet tettetni, színlelni.

És ha betekintünk a kórházakba, mit látunk ott? Csak legyen egy pap, a ki szívesen gyóntasson és ne féljen a kórházaknak rossz levegőjétől, tódulnak nemcsak a női betegek, hanem a férfibetegek is, és kíváncznak a léleknek és a testnek orvosa, az Ur Jézus

után. Igaz, hogy ott segítségére jönnek a lelkipásztorok azok az apostolok, kikről az egyik tegnapi szónok oly szépen szolt, azok a betegápoló apácák. Nem kapacitálnak senkit, hanem folyton, éjjel-nappal virrasztanak, örködnek, ápolják saját életük föláldozásával azokat a betegeket. És a szeretetnek ez a prédikációja megindítja a beteget, önkénytelenül is kérdi magától: honnan ezen szegény és néha gazdag leányoknak, honnan ez a türelme, ez a szeretete, megvete minden nehézségnek, legyőzése minden természetes ellenszenvnek, honnan van ez? Naponkint veszik magukhoz az Ur Jézust a legméltóságosabb Oltáriszentében! És a betegség maga is gyógyító és tisztító hatással van a lélekre. Mily töredelmes gyónások vannak a kórházban, mily áhítattal fogadják magukhoz az Ur szent testét! De szeretnék néha egészségeket is odavezetni és megmutatni, hogy mennyire fogadkoznak, hogy az egészséget jól fogják használni és az Isten parancsolatainak utjairól többé soha le nem fognak térni.

Hát, m. t. kongresszus, ezek, mind bizonyító jelek, mind megvizsgálatnak minket, ha ezeket látjuk. Mit tegyünk? Folytassuk ezt mindig jobban; igyekezzünk maguk is minél többször, minél buzgóbban a szentáldozáshoz járulni. Sokszor kérdezték tőlem, hogy van az, hogy bírom ki azt a sok munkát, azokat a nagy utakat, testi fáradoimat — mert azokra a lelki fájdalomokra, melyekkel a püspökség jár, nagyon kevesen gondolnak, s én azt felelem nekik: mert az Ur Jézust veszem magamhoz minden reggel, az Ur Jézus ad erőt, kitartást, és a kit az orvosok már halálra ítélték, hogy tüdővész, hogy semmire sem lesz képes azt az Ur Jézus erősíti és föntartja. „Qui manducat me, et ipse vivet propter me — a ki Belőlem eszik, az Én miattam fog élni“, ezek az Ur Jézus szavai, és az Ur Jézus nem csal, a mint mond betartja, és sohasem tapasztaltam, hogy az apostoli munka az erőt csökkentette volna, mindig és minden körülmények közt növeli és erősíti.

Vannak ma is, voltak az Ur Jézus idejében is, a kik a szentáldozástól féltek: csak gyakran ne áldozunk, csak sokszor ne járuljunk az Ur szent asztalához. Hát az Ur Jézus megszorodott e fölött, mikor látta, hogy szeretetének titkát nem tudják megérteni tanítványai sem. Azt mondta: Ti is el akartok engem hagyni? Nekünk szóljon-e így az Ur Jézus? Nem, hanem feleljünk az apostolokkal bátran, bizalommal: Uram, kibe menjünk? hiszen az örök élet igéi vannak nálád. Így feleljünk és ne tartsanak vissza

se tökéletlenségünk, se kísértéseink, se a sok elfoglaltság. Az a félóra, az az óra, amelyet arra fordítunk, az nem vész el. Es milyen más az egész nap, annak tevékenysége, küzdelme, milyen más az érdem, melyet minden egyes nap szerzünk, ha az Ur Jézussal minden reggel egyesülünk és az Ő szellemét magunkba szívjuk.

Mélyen tisztelt kongresszus! Járuljunk a szentáldozáshoz és akkor lesz igazán haladás a kath. életben, a mely nem a külsőt keresi, nem a külső fényt, csillogást, a mely nem nagyraavagyó, nem elégületlen saját sorsával, hanem keresi a szerény állást; akkor lesz igazán bensőséges az élet, ha az a gyakori, az a mindennapi szentáldozás gyakoribb lesz, s minden katolikus szív vágyódik az élet után, a mint teste megkívánja az eledelt. Akkor lesz igazán kath. élet bennünk, akkor lesz igazán krisztusi a szeretet bennünk. Ezt kívánom ezen kongresszus minden tagjának kivétel nélkül, és a kongresszust ezennel megnyitom.

Zichy Nándor, Mailáth, Prohászka.

(Dr. K—hy.) Jelenleg előttünk a három legünnepeltebb név. Három farsz. melyeknek világosságot bintó eszméi a magyar katolicizmus szétszórt hajóhadának gályáit újra ösztömörítik.

Ha a divatos bizantinizmus nem átalítható magas állásba esőppent félkegyelműek előtt, ha élőknek szobrokra állíthatnak, ha Vészi Zólat a plejadok közé meri emelni s benne az igazság apostolatát élsíratni, akkor nekünk is szabad ünnepelni a mi kontessorainkat, kik Krisztus evangéliumát nem citátumokban, hanem valódi életképben mutatják be.

Sőt ünnepelnünk kell őket, hogy lelket öntsünk a kis-lelkűekbe, kik a mai modern Nabukodonozorok bálványai előtt az első sípszóra, az első füttyre félénken térdet hajtanak.

Amióta a katolikus újjászülés mozgalmai minden vonalon megindultak: Zichy Nándor ott volt mindenütt; gyűléseken, választói urnánál, zsoldárszurny előtt, a törvényhozás termeiben. Eltűrt az időjárás kellemetlenségeit, elhallgatta az apró-cseprő deszpoták izetlenségeit, elviselte az újságok köpködéseit. Vezér maradt, ki a kibontott zászlót fönn lobogtatja; apostol, ki egészen odaadja magát a tevékenységnek, a szervezésnek. Lelkében a pátriárkák hite él. Beszédeinek csak egy konkluziója: mindent Isten dicsőségére. Nemes gróf a szó legideálisabb értelmében. Lelkesedik és lelkesít. Minden szava igazság, gondolatait a hit sugálja, tetteinek szeretet a rugója. Hetvenhárom év terhének ellenére, fiatalos lelkesedés hevével szónokol. Meggyőződés beszél belőle: ezért győz meg másokat is és hódít meg eszméinek. Nem utazik halgatóságra tapsaira; nem azért beszél, hogy népszerűséget hajhászson. Irányelveket jelöl, melyek látnoki lelke szent íbletességében fogamzottak s mint a sbrapnelek szét pattannak a katolikus közvéleményben, hogy ideje korán fölébresszék álmából ezt az alvó Sámson, mielőtt még ellenségei erejét veunék.

Egyszóval ő a mi vezértünk s hirdetője annak a legszentebb humanizmusnak, melyet Krisztus a főparancs mellé állított. Kik a nagygyűlésen láttunk, mikor ősz alakja kiegyenesedett s mint egy imperator állt előttünk, könyeztünk

előhittel teli lelkesedésén, melylyel nagy stelleme 73 év sulya fölött uralkodik.

Ambrus bátóságával, Agoston lelkével, Szálézi kedveségével megáldott püspökünk Mailáth. Szórosan véve csak Erdély püspöke, de az egész ország katolikusai a magukénak tekintik vagy legalább szeretnék, ha az övéké volna.

Talán az egyedüli, ki a miniszter kedve ellenére lett püspökké. A zsidósajtó úton-utján támada. Gúnyolta buzgóságát, kétségbevonta hazafiságát. Ma már ez a sajtó is megjuhászodott, mert látja, hogy Mailáth ideális alakja egy tántoríthatatlan elvhűségű, egyházáért és hazájáért lángbuzgalmu apostoli szellemű főpapa. Maga az önföladózás.

Egy borromei Károly fáradságot nem ismerő kötelesség szeretetével járja be 16 vármegyére terjedő egyházmegyéjének nemcsak diadalívvel díszített és lovasbandériummal felszerelt városait, hanem hegyek közé ékelt szegény viskók falvait is, azokat a diasporákat, hol még bivekre akadhat.

Az ifjúságot él-hal. Forduljon meg bárhol, legszívesebben a diákok közt időzik. Főlkeres minden intézetet, buzdít, gyóntat, társalog, szórakozik: szóval teljesen együttérző az ifjúsággal. Ezért a nagy szeretetért szeretetet nyer. Az ifjúság rajong érte, a nagyközönség ünnepli.

Nem kiméli életét. Nem tél, hogy hónapokra terjedő bérmentésének fáradsót munkája, amikor sokszor környezete is kidől mellőle, megrövidíti napjait. Előtte csak egy ideál lebeg: az Ur Jézus vérével megváltott lelkek üdve.

Zichy Nándor és Mailáth mellett is fényes alak Probászka. Szigorú, mint Savonarola, mély értelmű, mint Bossuet, főnközt, mint De Maistre, buzgó, mint Hildebrand. Annak a nagy eszmének, melyet a katolikus nagygyűlésen hirdetett, hogy Krisztus az egész embert követel magának, ennek az eszmének él.

Puritán ember. Csak egyszerű tekete cingulmos pap. Neki nem kell sallang, pántlika, kanónia; sem az ilyen légömbök segítségével emelkedik tekintélyre.

Ő megveti, utálja ezt s épen azért oly magasan áll azok fölött, kik lihegve futkosnak kintintések, kanóniak után s Krisztus egyházát az szekularizációtól féltik, mint mily magasan áll a Csimborasso a vakondtúrás fölött.

Ő a lelkek szabadságának apostola. Nem maradi ember. Idő multa copf és catrang göresös föntartásával nem akarja az egyház baladását megakasztani. Egész gondolatvilága nagy eszmékkel telített, ezektől hevül, ezekkel foglalkozik s csak ilyenekről tud beszélni. Ő publicista, bölcsész, jogtudós, természettudós s mindenekfölött hittudós. S e mellett a lelkeknek avatott, bölcs vezetője a gyóntatószékben s azon kívül. Előadásaira özönlenek az emberek. Mikor az egyetemi templomban konferenciáit tartotta férfiak számára, a templom tömve volt hallgatósággal valláskülönbség nélkül.

Nyulánk, szikár alakja átszellemül, mikor beszél. Oly tömör, oly tartalmas, hogy minden szavának sulya van. Szónoklata varázserővel bír. Lázba hozza az embert. Ha órákig beszél is, úgy tűnik föl, mintha röpke tíz percig tartott volna előadása.

Ami a német püspökök jelszava volt a kulturhare alatt: frangi sed non flecti, ugyanaz az övé is.

Az ország katolikus közvéleményének óhaja utat tör magának a trón számolyáig és sürgetni fogja, hogy az ilyen férfiu a magyar Sion örei közt foglaljon helyet. Ambrus egy gyermek kiáltására lett püspökké, Probászkat egy ország fogja kikiáltani.

Ezek a katolikus ébredés szítói. Ezek ápolják azt a paraszat és lobbantják lángra, melyet oly soká hamu takart. Abból a nemzetségből valók, kik által üdv támad Izraelben.

(E. K.)

Egy életbe vágó kérdés.

(A papnevelői lelkigazgatók országos tanácskozásá.)

Két év óta forrbennem ez a gondolat, de vártam vele, azt gondolva, hogy sokkal hivatottabb és okosabb tényezők majd felvetik és rendbehozzák e kérdést. De semmi sem történt; még egy elhaló, gyenge hang sem hallatszott a kath. nagygyűlésen a papnevelésről. Pedig én azt hiszem, hogy ez a gyökere minden kérdésnek. Ébredjünk?! . . . adjatok jó papokat, majd ébredünk. Akarjátok, hogy a szent mise és az Oltáriszentség körül minden megfelelő legyen e nagy Titokhoz?! . . . adjatok jó papokat, akkor friss lesz az ostya, valódi a bor . . . ékes a tabernakulum, tiszta a templom . . . diszések a templomi ruhák . . . lesznek oltáregyesületek. Alakítsunk hitel- és fogyasztási szövetezeteket?! . . . adjatok jó papokat, majd lesz.

Szervezzünk kath. köröket?! . . . adjatok jó papokat, majd lesz. Mentjük meg az ifjúságot a romlástól a kath. ifjsági körök által?! . . . adjatok jó papokat s az ifjúság mentve lesz. Terjesszük a kath. irodalmat az intelligencia és a nép között?! . . . adjatok jó papokat s meglesz. A kath. nagygyűlés üdvös határozatainak végrehajtója — a pap. Határozhattok ti ott fenn Budapesten bármily szép, okos, s életbevágó kérdések felett, ha nincsenek jó papok, semmi sem történik a községekben, városokban, az országban. A jó pap fáradozik, dolgozik s áldoz anyagilag is a népért. Egy plébános mondta nekem a kath. nagygyűlésen: „Pénzbe kerülnek az egyesületek. A népet bele lehet vonni az egyesületi életbe, csak fizetésről — bármily csekély is az — ne legyen szó. De hát arra való a pénz, különösen a pap pénze.“ Iga-za van. A kath. ébredéshez jó papok kellenek. Milyen alkalmas s égetően szükséges lett volna a kath. nagygyűlés alkalmával a papnevelők lelkigazgatóit tanácskozásra hívni sok ügy megbeszélésére, elintézésére: hogy így a papnevelés terén — mely bizony nagyon ismeretlen és érintetlen terület — legyen valami egyöntettség, szervekkel bíró öntudatos működés. Az irodalom is mintha elfeledkezett volna a spirituálisokról és a papnevelendékekről; nagyon gyéren foglalkozik kizárólag számunkra irt muakákkal. Apácáknak van akármennyi, a Máriacongregációk gazdagok, a legények birnak, az inasok olvashatnak, csak a lelkigazgatók és a magyar kispapok éheznek!

Nincsenek megbeszélni való dolgok a spiritualisoknak? Ezer . . . ezer . . . és millió. Ugy hirtelenében ime: Együtt legyenek-e a filozófusok és a teológusok? Vagy egyáltalában legyenek-e gymnazista kispapok? Mily hatalmas bizonyítékok vannak pro és kontra. Miért hangoztatják az érettségivel kilépett ifjak előtt: fizesse meg a tartás díját?! A másik: világért se! tönkretett existenciák kertlőnének ki. Hány lelkigyakorlatot tartunk? Tanácsos-e azonnal év elején tartani a lelkigyakorlatot? . . . A kispapok megérkeznek 4 órakor s 1/2 ó-kor már kezdődik a lelkigyakorlat; más-bol október elején vagy végén; ismét máshol karácsony előtt tartják. Melyik a legjobb? . . . Milyen nyelven tartunk az elmélkedéseket? Latinul . . . magyarul? Miről? egy teljes óráig vagy meddig? Este mondjuk-e el a pontokat vagy reggel tartunk exhortáció-téleket? Tartunk vasárnap és ünnepen prédikációkat? Reggel vagy este? Hol talál segédforrásokat a spiritualis? Nem volna-e égetően szükséges egy

könyvjegyzék a spirituálisok részére? egy szakközlöny? Tartunk e collegiumokat s mi legyen azok tárgya?

Nemely spirituális megköveteli, hogy legalább a 3. és 4. évesek nála végezzék gyónásaikat. Azzal argumentál, hogy az ő lelke felel a kikerültekért; de hogyan feleljen, mikor nem ismeri a növendékek lelkét teljesen? Vagy legyen-e általában rendkívüli gyóntató? Vagy úgy mint a szerzeteseknél... csak bizonyos időben jöjjön a rendkívüli? Nemely helyen nevezetes alkalmakkor a spirituális nem is gyóntat. A közös imákat magyarul vagy latinul mondják? Milyen „preceae” könyvet használjanak?

Leszálljon-e a kispapok közé vagy elzárkózzék-e tőlük s csak a gyóntatás alkalmával lássák őt mint valami felsőbb lényt? Tanítson-e a spirituális vagy egyáltalában kizárólag csak lelkiigazgató legyen? Milyen társulatokat honosítson meg a papnevelőben?

Olvastassunk-e az ebédlőben s meddig? és mit? A lelkiekbe vágó silenciumok mennyire terjedjenek s mivel lehet azokat a papnövendékek tulajdonságává tenni? Hogy lehetne a rózaafüzér imádkozást végeztetni, hogy a gépiességet kiküszöböljük onnét? A Pazmaneumban úgy van, hogy egyszer a bal oldal mondja a titokig bezárólag s a jobb oldal felel s aztán megfordítva? Vagy privatim végeztessük?

Akárhány ily kérdés van, melyeknek megoldása csak tanácskozás, összejövetel által lehetséges. Égető szükség van arra, hogy a papnevelői lelkiigazgatók tanácskozásra összejöjjenek és pedig minél előbb Budapesten.

Adveniat! Adveniat!

Sóóthy Gyula,
lelkiigazgató.

Apróságok.

(Közi: Oriens.)

Tudományos csodabogarak. Ezyébnék valóban nem nevezhetjük azon sületlenségeket, miket napjainkban a tudomány nevében különösen a természettudósok a hiszékeny közönség elé tálnak. Csak nem régen is *Fouillé Alfred* francia természettudós Párizsban arról tartott felolvasó értekezést, ha valljon van-e az állatok is olyan lelke, mint az embernek, és hogy minő ez a lélek: tud-e különbséget tenni a jó és rossz között, már t. i. nem az érzéki, hanem az erkölcsi jó és rossz között? Ezen előadásról megemlékeztek a mi magyar lapjaink is, és ezek között a „Jezus nevében” utazó, illetve dolgozó „B. H.” kitűnő amphibiológikus újságunk egy referál a dologról, bizony a „tudós” előadó tanulmányában *meggyőző példákkal* bizonyította be, hogy az állatok világában nem az erősebb jogán alapszik minden. Ellenkezőleg az állatok természetes ösztöne mellett megvannak azok a lelkitulajdonságok, a melyek az emberben: a nagylelkűség és rosszakarat, az önfeláldozás és kapzsiság; jókedv, humor és melankolia; sőt még kritikája is van az állatnak. — Nem lehet szándékunk ezen „apróságok” keretében egy pszichológiai disszertáció terjedelmességével értekezni az állati lélek mibenlétéről s annak külső megnyilatkozásairól. Célunk e helyen csakis azokban a „meggyőző példákban” motoszkáló „tudományos csodabogarakat” gombostűre szurmi s a „jövő század” számára is megrögzíteni azokat. Fönléte ugyanis előadásában összegyűjtötte a „legérdekesebb” példákat, a melyeket a „tudósok” idevonatkozólag eddigelé saját észleleteik alapján följegyeztek. Ime: *Franklin* följegyezte a következő jelenetet: A tengerparton összemarokodott két eb, egy hatalmas újfundlandi és egy kóbor kutya. Ma-

rakodás közben egyszerre mind a kettő lezabált a tengerbe. A kóbor eb rosszabb úszó volt és már-már elmerült a hullámokban. A mikor ezt az újfundlandi észrevette, *haragját a szádnal elfojtotta*, utánna vetette magát a fuldoklónak és a nyakánál fogva kimentette a vízből. — Mintha hasonló reklámot a Hecht-bankbáz osztálysorsjegy-hirdetése között is olvastunk volna. De hát ne gunyolódjunk, mert egy „híres angol tudós” ennél még jelesebb dolgot is jegyzett föl. *James Malcolm* ur ugyanis két majmot hozott magával Indiából. Utközbeben a két állat szabadon játszott a fedélzeten. Egyszer az egyik majom hangos kiáltással leesett a fedélzet korlátjáról a tengerbe. A mikor ezt a társa meglátta, hihetetlen gyorsasággal a *derekára költötte a keze ügyébe eső kötelet* és utána ugrott. A kötel rövid volt. Hiába nyujtogatta a kezét fuldokló testvére után, nem tudta elérni. Erre estelelen rikoltásba tört ki, míg aztán észrevették a matrózok a bajt és segítségére siettek. — Nos hát itt van kérem egy kész „mentő”. Mentő urak, tessék pályáznai a „mentő-testvérré”! De csútt. A „uagyelkü” és „önfeláldozó” kutyák és majmok után jönnek a birtokháborító, boszúálló és „büntető” galambok. Igen, *Thanziés* ur, „a galambteuésztes egyik leghíresebb művelője”, tehat szintén nagyon tudós ur a következő érdekes esetet jegyezte föl: Egy nagy himzalamb a fészékén dolgozott. A szomszédos gabonaföldről hozta a fészék építéséhez szükséges anyagot. Félíg már készen volt a munka. Ekkor *Thanziés* észrevette, hogy egy másik galamb, mialatt a társa a szántóföldön jár építőanyagért, apránként lezedi a fészket és az eresz végében a maga számára épít abból másikat, (mert hát kérem: eresz alatt fészkel a... galamb!). Az első galamb minden visszatértekor megtelelen nézegette az építményt, a mely, a helyett, hogy növekednék, egyre togy; körülnézett, kereste az eltűnt birtokát, de nem tudta az okát megérteni. Kétszer-háromszor ismétlődött a jelenet. Ekkor a meglópt galambnak *egy ötlete támadt*. Elrepült és csakhamar visszajött egy csomó szénaszállal, (igenis kérem *szénaszállal*, mert a szántóföldön széna terem a tudósok szerint!) a melyeket azép rendjén a fészékére tett. Erre ismét elszállt, de csak néhány lépésnyire, a hol elbujt és figyelt. A tolvaj csakhamar megjelent és nekilátott a szénalopásnak. Erre előtört a fészék jogos ura, rávetette magát és a csőrével, mely a szárnyaival alaposan megbűntette a turpissáért. A másik nem is védte magát; *mint a bűnös*, kit rajtakapnak és a *ki érzi*, hogy megérdemli a büntetést, alázatosan tűrte a tépázást; aztán elrepült és nem bántotta többé az idegen fészket. — No ide veletek mindnyájan ti Mihasznaandráások és tanuljátok meg, hogy a sikkeszást is tolvaj urakat hogyan kell „töftönérni.” Az igazságügyi miniszter urat pedig arra kérjük, hogy az új bűnperrendtartás erányában működő ánkter Thausiés urnak ezen „kiváló jogelmével megáldott” detektiv-galambját is meghívni el ne mulassza. — De most térjünk át az éhes verebekre és a „könyörültes” rigóra. *Milne Edwards*, szől a tudományos tapasztalati feljegyzése, egy napon nemes tulajdonságát fűdözte föl a madarak: a könyörültelességet. Ennek az angol „tudós-nak” volt egy rigója, a mely kalitkában a kertben lakott. A kalit körül állandóan sok veréb tauryázott; ezeket a rigó a saját eledelével táplálta. Kiszórta nekik a magvakat, sőt a csőrével nyajtotta ki az éhes verebeknek a legjobb falatokat. E közben gondosan ügyelt arra, hogy mindegyik verébnek jusson néhány szem. A melyik kapzsi módon elvette a többi elől a rigó *alamizsnát*, azt szárnyecapásokkal és kiáltásokkal elriasztotta; a gyámoltalanoak pedig maga adta szájába az eleséget. — Ez kérem, ez nem iskolai erkölcsi olvasmány gyermekek számára, hanem „tudományos följegyzés” felnöttek oktatására. — De halljunk még más ilyen „könyörültes” följegyzéseket is. *Blyth* látott Indiában holókat, a melyek vak társaikak táplálták. *Letornaeu* madárgyűjteményében volt egy megvénhedt, tehetetlen cinege, a melyet több éven át a fiatalabbak etettek, csőröböl—csőrbe, mint a fiókákat szokták. — A ki pedig mindezt el nem hiszi, hát tegyen róla: de annyi bizonyos, hogy „természettudós”

diszes címere igényt nem tarthat soha. Hogy a macska is rugná is meg ezeket a modern tudósokat. De mert én ezen tudós társaságból magamat kizárni nem akarom, hát nemcsak hogy mindezeket „szent meggyőződéssel” magamévá teszem, hanem még meg is erősítem a következő saját tapasztalati „följegyzéssel”: Láttam Csikcsatószegben, ebben a székely gölyátészekben, egy modern gölya-családi drámát. A himgőlya már régóta gyanus szemmel nézte, hogy tojásain illő farsát olykor-olykor egy egészen idegen és ismeretlen látogató (egy szépen fejlett gunár) röpködi körül. Mindazonáltal hitvesének hűségében teljesen megbizva még szemrehányást sem tett a vadudó élettársának. Mikor azonban a fiókák már mind elhagyták tojás sirjukat és élénken kelepelték étel után, rémülve látta gyanuját megerősítve egy liba fiók pelyhes személyében. Nem sokat habozott. A bűnös, hitlen „nőnek” lakolnia kell. Csakhamar összegyűjtötte a gölya-rokonságot. A családon ejtett gyálatat megbóvalásának hevéből, égő csőrökkel fölfegyverzett gölya-családi esküdtársak összellt, illetve rövidesen kimondta a hitvesi hűséget megszegő „nőre” a bűnöst s hamarosan végre is hajtották a kiérdemelt haláltünetést, csőrökkel tépve azét az elítéltet. — És most ugy hiszem, hogy modern természettudosnak magam is felcsaphatok.

Pájeszes székelyek.

— A zsidó hittérítés pusztítása. —

Az újmagyarok mimikritheoriájának valóban véres szatirája alábbi tudósításunk, mely szerint a zsidó hittérítés a „felvilágosodottnak” csúfolt században a ghetók sötét századainak fanatikus butaságába rántott vissza egy zsinzékelyi községet s ezzel egyetemben kiforgatta őket nemzeti mivoltukból, nyelvtüket megmételtyezte a galiciái zsidó jargon zagyalakával.

Ezt az erkölcs- és nemzetellenes massacrét pedig a budapesti zsidó hitközség asszisztálásával, sőt állandó pénzsegélyvel vitték véghez a maradiság kattanós mételtyintői.

Az eset a maga rideg tényeivel a következő:

Bözöd-Ujfalu, udvarhelymegyei községben vonta meg magát a többnyire római katolikus vallásra tért szombatosok szektájának utolsó maradéka: 39 család 170 lélekkel. A község 749 lakosa között vannak római és görögkatolikusok, görögkeletiek, reformátusok, unitáriusok, szombatosok és zsidók. Ezek közt a zsidó a leghatalmasabb, a szombatosok pedig lepadtak egy családra, négy lélekkel.

A szombatosok javarészt a római katolikus egyházba tértek vissza s már mindössze csak 170 lélek vallotta ennek a zsidó valláshoz közel álló telekezetnek tételeit, amikor egy Wolfinger Jakab nevű fanatikus és ügyes üzleti érzékű rabbi a megfogyatkozott nyájra vetette magát, hogy a zsidó hit számára megnyerje s magáuk — rabbinátsai állást teremtsen.

S ez sikerült is neki. A szombatosok utolsóival el tudta hitetni, hogy ők az irás értelmében ugy is zsidók, de neki isteni sugallata van affelől, hogy egy szombatos székely sem üdvözöl, ha alá nem veti magát a rituális eljárásnak s magyar imakönyveiket sutba vetve, lengyel zsidó imakönyvből nem imádkoznak.

S az együgyű nép elhitte ezt a képtelenséget és Wolfinger Jakab ur a férfi-lakosság apraján, öregjén megejtette a rituális circumciziót.

S történt ez 1870-ben, a felvilágosodottság korában, orvosi ellenőrzés nélkül s a hatóság szemhunyása mellett.

A régi magyar nyelvet természetesen számúzte az újmagyar Wolfinger ur, akinek rendes évi fizetést adott a budapesti „hazafias” zsidó hitközség.

S mert az új zsidók nem ismerték a héber betűket, a „térítő” ur a zagya lengyel zsidó jargonban irt héber betűs imákat magyar betűkkel leirta számukra s a szegény megté-

velyedett székelyek szajkó módra bemagolták a zagya s nekik arabusnál-arabosabb lengyel zsidó német szöveget, amely Wolfinger ur szerint annyira kedves Adonajok, hogy szent-segítő, a ki magyarul mer szólni hozzá.

Az idők folyamán az elszidósodott székelyek elszaporodtak s ma már a község népességének nagyobb felét teszik.

S minő zsidók ezek! Fanatikusabbak az ortodox zsidónál. Egyelőre még megtartották harisnyás székely viseletüket, de mellükön hordják a cicest, szakállukat, bajuszukat nem nyiralták és — pajeszt bordanak és az új generáció már héberül tanul Hirsch Izsák Budapestről fizetett rabbi ur vezetésével és zsinmagyar beszédjüket galiciái jargonú kores német szavakkal vegyítik. S ezt a rabbit a budapesti hitközség fizeti, zugvallásiskolát tart fenn nekik s a hitközség tagjait pénzzel segíti. Csak nemrégiben is varrógépeket küldött a hitközség az új zsidó asszonyainak.

Egy zsidó férfi, aki ismerős a vidéken s lenn járt a budapesti hitközség megbízásából Bözöd-Ujfaluban, hajmeresztő dolgokat beszél az új zsidók mesterségeiben táplált fanatizmusáról, amely még ő benne is visszatetsztést szült.

A kisbíróval, Sallós Efraimmal, egy zsidóvá lett székelyvel találkozott ott lenn s köszöntésére a harisnyás székely hamisítatlan lengyel zsidó dialektussal felelte:

— Gin tóg! (Guten Tag = jó napot!)

A megtitkított vendég csodálkozva kérdezte:

— Sallós bácsi, mért köszönt németül, hiszen székely ember kied.

— Emlékezem, uram, hogy abajt a Wolfinger arra tanított, hogy akit nagyon megbecsülünk, ahhoz ékes zsidó nyelven szóljunk.

Az egyik Sallós familiánál volt hivatalos ebédre ez a „pesti ur”, aki, mint mondtunk, szintén zsidó.

A pesti ur borotváltatja az arcát, s ez szemet szúrt a buzgó új zsidónak:

— Színész az ur?

— Dehogyan is.

— Akkor nem is a mű igaz hitünkéből való, mert igaz zsidó még a szakállához sem nyúl, az ur még a bajszát is borotválja.

Ebéd közeledtével aztán a szomszéd katolikus családtól kikölesözött edényekkel keltőn asztalt a vendégnek.

A „pesti ur” látva a nagy készülődést, szabadkozott:

— Én miattam ugyan ne parádézzanak annyit kietek.

— Dejszen! Pesti az ur. Még talán sertvés húst is evött már. Az én tiszta edényemet ugyan nem mocskolja be.

A pesti ur ezek után nyugodtan tehetést a hazafias és föltétlenül liberális zsidó hitközségnek tapasztalatairól.

(A — ny.)

T Á R C A.

Őszszel.

Hull egymásra a fa lombja,
Libegve száll a békanyál,
A dör nagy vészrát már kibontja,
Erdőn, mezőn meghalt a nyár.
A makk perege hull a fáról,
Ijedten fut tovább a vad,
A nap letűn a véghatárról
Beáll a csüdes alkonyat.

Ó, fáj e pusztulásra nézni!
Kétségbe ejt a hervadás!
Szívünk nálítuvalmát érzi,
Pedig csak álom, — semmi más;
Dermesztő, csöndes, néma álom,
Mely az avar fölé leszáll
S megint csak úr lesz a halálom
A hervadó kis rózsaszál.

Te véghetetlen bölcs, nagy Isten!
Mindig csak feléd fordulok,
Mert tudtoddan k'ül semmi sincsen,
Mi volt, mi van, vagy lenni fog.
Te küldesz álmot a világra,
Vagy pusztulást, enyészetet;
A jót — vagy rosszat tőled várja,
Ki boldog volt, vagy szenvedett.

Hazám! reád is öszi fátynok
Borult, s sivitnak a szelek,
Kevés jut már a napsugárból,
A nemzet fája ing, recseg
S dús lombjait alá hullatja,
Dér von be tarlót és vetést.
Ó irtalomnak édes atyja,
Adj neki újra ébredést!

Kévai Károly.

TANITÁSÜGY.

Tanítógyűlés.

A maroskerületi r. k. tanítóegyesület f. é. október hóban Jobbágytalván tartotta Vándorgyűlését. A rendes és pártoló tagok a kedvezőtlen idő miatt a szokottnál kevesebben, csak huszonnyolcan jelentek meg; a tagokon kívül részt vett a gyűlésen az iskolaszéki gondnokság és a községi elöljáróság is. A szentmise és Veni Sancte után az iskola nagy termébe vonult a gyűlékezett. Sárdi Péter az egyesület elnöke megnyitójában tapintatosan fejtegette azon bajokat, melyek a pap mint iskolagazgató és a tanító között felmerülnek. „Nincs meg a kellő tisztelet a tanítóság részéről s viszont nincs meg az igazgatók részéről a kellő barátság alantosaikkal szemben,” volt a megnyitó vejeje. Az előadás teljes részrehajlatlansággal tárgyalta ezt az eléggé kényes kérdést, kiki okulhatott is belőle anélkül, hogy bárki is sértve érezhette volna magát. Az elnöki megnyitót után következtek a gyakorlati tanítások, melyek eléggé jól sikerültek. Jól sikerült Kovács D. szavallata és Hájden M. felolvasása. A „Hogyan szoktathatja le a tanító a népet az alkohol túlságos fogyasztásáról” c. pályatétel kidolgozására 30 kor. volt kitűzve. A két pályázó Bajesi E. és Hájden M. a kérdés elméleti oldalát jól kifejtették, ezért a pályadíj kettőjük között megosztott, de azzal a feltétellel, hogy a tavaszi vándorgyűlésre a két nyertes együttesen fejtsék ki a kérdés gyakorlati oldalát.

Az egyházmegyei r. k. tanítók egyesületének új alapszabálytervezetét azzal fogadta el a gyűlés, hogy tagsági járuléknál az egyes tagok után csak azok tagsági díjának 25 %-át ajánlják föl és hogy az egyesületi gyűléseken a kiküldött tagokon kívül az esetleg megjelenő más tagoknak is legyen szavazó joguk.

A jövő gyűlés helyéül Köszvényes-Remete állapított meg.

A csiki róm. kath. tanítók diszgyűlése.

A mint a lapok előre jelezték, f. é. október 23-án tartották meg a csiki tanítók XIII. Leó pápasága 25. évfordulójára rendezett diszgyűléstük.

A gyűlés előtt a pápaság és a tanítók szentmisét hallgattak. Az ünnepélyes Te Deummal kezdődő szent misét Karácsony József tanítóképzői igazgató, a közgyűlés elnöke celebrálta. Míse alatt a tanítóképző zene- és énekpara előadta Dományáncz Péter zenetanár G dur zenés miséjét. Gyönyörrel és meghatottsággal hallgatta a papi és tanítói közönség a szt.-ferenciek templomában a zenei műérzékkel előadott G dur misét. A főváros templomaiban képzeltük magunkat.

A diszgyűlés a gyakorlóiskolában volt. A műsor ez: „Ima” Nabukodonozorból, előadja a tanítóképzői ifjuság zenekara.

Elnöki megnyitót, mondja: Karácsony József igazgató-elnök.

„Ünnepi szöveg”, szavalja: Balló Veronika kisasszony.

„Pápai himnusz”, énekli a tanítóképzői énekpar.

II. A tanítóegyesületi gyűlés tárgysorozata:

„Születésnapján”, Nyisznyától, énekli Bereczki L.

IV. éves növendék, hármioniumon kíséri: Dományáncz P. képzői tanár.

„Az egyesület multja, jelene és jövője”, felolvassa Lakatos J. képzői tanár.

Leiratok felolvasása.

„Ave Mária”, szavalja: Gernárdt Anna kisasszony.

Pénztárosi jelentés.

Indítványok.

„Hunyadi induló”, játssza az ifjusági zenekar.

A gyűlés lefolyásáról a következőkben számolok be:

Karácsony József elnök ünnepi beszédében XIII. Leóról, mint a világ tanítójáról szólt; történeti és bölcséleti alapon mutatta ki a szent Atya nagyságát s a tanítók a hitbeli, bölcséleti és pedagógiai tudományokban való követésére buzdította. Esméinek mélysége, kifejezéseinek világos, szabatos nyelvezete lebilincselte a hallgatóság figyelmét; élénk előadási módja, finom stílusa vonzóvá tette mely filozofiai gondolkodásra valló beszédét. A közgyűlés elhatározta, hogy e magas értekezés nyomtatásban is megjelenjék.*)

Igen szépen szavalt Balló Veronika kisasszony, kinek a gyűlés köszönetet mondott.

A másik szaváló is tanítókisasszony volt: Gernárdt Anna, oly jól illett gyöngye hangjához az „Ave Mária” című költemény, melyet nagy bátással szavalt.

Lakatos Izra tanár az egyesület multjáról, jelenéről és jövőjéről olvasott fel. Ki volna hivatottabb e tárgyról szólni, mint épen ő, ki látta az egyesület keletkezését, fejlődését, és a zinek e tekintélyes testület fejlesztése körül nem csekély érdeme van.

Dicséret illeti meg Dományáncz Pétert, a lelkes zenetanárt. Xántus Elek gyakorló iskolai tanító, mint az egyesület jegyzője a mult ülés jegyzőkönyvét olvasta fel, a mely minden észrevétel nélkül elfogadtattott.

P. Tima Dénesnek eddigi választmányi tagságáért köszönetet mondott a gyűlés és egyszerismind elfogadta a választmány azon ajánlatát, hogy P. Tima Dénes és Lázár Pál kilépett választmányi tagok helyébe Dományáncz Péter és Ladó János választassanak.

Pályatételül a gyűlés a következőket tűzte ki:

1) Milyen módokkal és eszközökkel vehet részt a tanító a székely küzdelemben?

2) Mit tehet a tanító a székely gazdálkodás és gyűlöletfatermelés intenzívebb fejlesztése érdekében?

A legjobbnak talált 2 pályamunka beadói, 40—40 koron jutalomban részesülnek.

Még a gyűlés kezdetén püspök ur Ó méltóságához a következő táviratot küldötte a közgyűlés:

*) Lapunk jövő számában hozzuk. Szerk.

„A csiki rk. tanítók közgyűlése XIII. Leó szentségének Atyánk jubileum alkalmából törhetetlen ragaszkodása jeléül hódolatleljesen üdvözlő Meltóságodat.“ — Mire Ő méltósága ezen választ küldötte:

„A csiki tanítók közgyűlésének üdvözlését nagy örömmel vettem és buzgó működésükre főpásztori áldásomat küldöm.“

Az igen szépen sikerült és rendkívül népes tanítói gyűlés után a Romföld féle vendéglőadóban társas ebéd volt, hol Murányi Kálmán és Hosszu Ferenc kertileti esperesek, Karásony J. igazgató, Miklós István plebánus, Dományáncz tanár, Xántus, Gergely J. és Paláncz szébbnél-szebb kulturális tartalmu, neveléstani eszmékkel feljes köszöntöket mondtak. Ez volt utolsó felvonása annak az igen szép tanítói gyűlésnek, mely megmutatta ez összejövetel alkalmával is, hogy a nagyért, szépért és nemesért akar is, tud is lelkesülni.

Csik-Somlyó, 1902. október 31.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Püspök urunk névünnepe** alkalmából az ünnepi szt. misét mélt. és fődó *Fábián Sándor* pápai praelatus, nagyprépost ur mondogta. Az ünnepi nagymisén, melyen az összes kath. intézetek előjárói, tanárai és növendékei és áhítatos hívek nagy számban résztvettek. buzgó szívvel kértük az ég Urát, hogy püspök atyánk faradhatlan munkálkodására adjon a jó Isten bőséges áldást, őt magát pedig egyházmegyénk boldogítására s a magyar katolicizmus felvirágoztatására még sokáig tartsa meg! A helybeli irgalmas nővérek jóhírű intézete egy nagyon sikerült ünnepség keretében róttá le f. hó 5-én d. u. 5 óraker a püspök ur iránti háláját, melyen püspök urunk is résztvett.

— **Szt. Imre hercegnek**, a magyar kath. ifjúság védőszentjének ünnepeit összes középiskoláink egyházi és iskolai ünnepséggel ülik meg. Leikes ifjaink maguk elé állítják a szent ifjú alakját s az ő példáján épülnek s tanulnak imádni Istent, szeretni hazát s megbecsülni önmagukat. E szép ünnepségen „régi fényűl gyujtanak új szöveket.“ A gyulafehérvári főgymnasium ünnepsége, melyet püspök urunk is magas megjelenésével megtisztelt, minden tekintetben fényesen sikerült. Az ünnepi szt. misét neges és fődó Imets F. Jákó apát, kanonok ur végezte, a szt. beszédet pedig Csiky Miklós tanár mondogta. Az iskolai ünnepély a nagy tornacsarnokban folyt le, magasatosan, lelkesen, minek a püspök ur az ünnepség végeztével ékes szavakban adott kifejezést.

— **Halottak napját** kegyelettel ünnepeltük meg. A temetőben, melynek csaknem mindenki sírján lobogott a bit világozságát jelző mécses s imádkozott a hálás kegyelet, a szt. beszédet Kopacz Gergely káplán tarotta s ugyancsak ő végezte az egyházi szertartást is. A papnövendékek daloskara nagyban emelte a szép számban egybegyűlt hívek áhítatát.

— **Katonáink köréből.** (Esküdtétel. Halottak napja.) November 1-én a helybeli cs. és k. helyőrség újoncai szokásos katonai esküjüket tették le. A katonai gyakorló téren felállított díszsátorban reggel 9 óraker Ucsnay István I. oszt. tábori lelkész fényes segédleltel szent-miséét tartott a kivonult csapatok és az egész tisztikar, nemkülömben számos civil közönség jelenlétében, mely után a nemzetiség szerint felállított újoncokhoz intézett, s az eskü mivoltát, fontosságát s szentségét kifejtő beszédek tartattak s aztán először magyar aztán oláh és német nyelven felesküdt a katonaság a zászlóra. Befejezte a szép ünnepélyt a várparancsnok előtti elléptetés, mely — tekintettel a rövid idejű kiképzetésre — elég szabatos volt. Délután kegyeletos ünnepély folyt le a katonai temetőben. A két évvel ezelőtt behozott sírbeszentelést, ez idén is az egész tisztikar s nagyszámú civil közönség jelenlétében végezte Ucsnay tábori lelkész. Közreműködött a

31. cs. és k. katonai zenekar is. Ugyanekkor kondult meg legelőször a szép melábus hangu kis harang is, melyet a fenti tábori lelkész kegyes adományokból összegyűjtött filléreken öntetett s a katonai temetőben szép vasállványon felállított és a nyilvános használatnak ökor átadott.

† **Kovács Gyárfás.** Lapunk zártkör vevszűk Lelünk zártkör vevszűk és lesajtó gyászos birt, hogy *Kovács Gyárfás*, deésaknai plebános stb. — híveinek s az irodalmi munkásságnak szentelt tevékeny élete 53-ik s buzgó áldozó-papsága 26-ik évében, Isten irgalmasságába vette minden bizodalmat, tegnap — f. hó 7-én — elhunyt. „Multisille bonis flebilis occidit“ — panaszkodunk a klasszikus költővel s tovább zokoghatunk vele szívűnk bánatában: „nulli flebilior, quam nobis“; hiszen a boldogultat hozzánk az öltartestvéri és baráti szereteten kívül a társulatunk és lapunk iránti állandó jóakarát, tettekek fényező, munkás jóakarát fűzte. Ez évben ünnepele szívének, lelkének túlaradó örömeivel ezüstmiséjét: hálát adva a jó Istennek az Ő kegyelméből egy negyedszázadon át vett jókért és sikerekért, segedelmet kért és fogadalmat tett egy még munkásabb jövőre; s meghalottság könyein át még egy szép, talán a már átéltnél-szebb kort látott lelki zremei előtt derengeni s ime — az élet vize mellett álló s abból dúsau táplálkozó erős fa derekában ketté törött s romokban hever egy tettű: s még oly sokat ígérő szép és nemes élet. Jogos tehát fájdalunk és panasznunk! Hiszen hullnak, egyre hullnak jobbaink, pótolhatlan rést okozva az elszánt hereosoknak megdöbentően ritkuló sorában s mérlegelve egy-egy ilyen súlyos veszteséget — önkényt is előtör keblűnkben a panaszos felszálást: vajjon támadnak-e hősök, bátrak, erősök, kik a megdermedt kezekből kiesett zászlót megragadják, fölemelik, fennek lobogtassák, tovább és tovább vigyék, alatta küzdve, harcolva legszentebb igazainkért, örök érvényű jogainkért?! Vajjon támadnak-e?! Bizunk a jó Istenben, imádkozva és dolgozva . . . Istenben boldogult barátunknak és leghívebb munkatársunknak ravatalára igaz kegyelettel tesszük le magunk és társulatunk nevében hálás elismerésűnknek egyszerű koszoruját s imáinkban kérjük a boldogult lelkének a menynevi jutalmat. Emléke nálunk áldásban leszen mindörökké. R. i. p. s.!

— **A jubiláris esztendő.** Valóságos ünnepkörnek kezdetét képezte dicsőségesen uralkodó Szentatyánk, XIII. Leó pápáva választásának 1902. február 20-iki évfordulója, melyet uralkodásának 25-ik évébe lépett. A pápaság isteni alapításának s erköi sí fenéségének igazi apothéosisa a jelzett napon megkezdődött ezen jubiláris esztendő. Még a protestáns fejedelmek, a hatalmas II. Vilmos császár és Nagy Britanniának királya is elküldötték külön követeket a jubiláló pápa üdvözlésére. Anglia a nagy hiszszakadás óta, ezúttal először küldé követét Rómába. Maga ezen egy tény világoosan tünteti elénk XIII. Leó pápaságának nagy eredményeit, a Szentazéknek, az apostolok fejedelemségének a nemzetközi jogban is meggyökeresztet isteni és történeti alapjait. S e nagy eredményt XIII. Leó vitta ki bölcseségének erejével, az istentelenség és tudományos hitelenség forradalmainak tombolása közepette; kivitta aztán, hogy a pápaságot már végleg megalozottnak hirdette az elbizakodottság. — Szt. Péter örökségét hiába ostromolták az új kornak hatalmasai. Bismarcknak ereje épen ugy meztörött, a mint megtört a materialista és racionalista áltudományoságnak ostroma. Hiába vontatták fel Szt. Péter sziklavára ellen a leghatalmasabb látszó ágyukat: a természetűtudománynak, a bölcséletnek, a geológiának, paleontológiának útgeit; hiába álltak a szellemi forradalom hadseregének élére a politikai hatalmak, az a német egységet megteremtő hatalmas szellem, mely eltiporta a nagy francia nemzetet, kénytelen volt meghátrálni a pápaság erkölcsi ereje előtt, sőt maga emelte az alapot a Szentazék megújított nemzetközi tekintélyének, a Karolina-szigetek fölött felkért bírói döntésével. Valóban, miként egykor nagy Leó a

hunnok vad hadát, úgy állítá meg ez a szelid, lelkében azonban szellemoroszlán XIII. Leó az egyház ellen felvonult toradalmnak s a politikai hatalmasságoknak egyesített támadó seregét." Örök dicsősége leszen a pápaságnak, hogy ime az előkészített legnagyobb megalázások közepette diadal-maskodott az egyház isteni ereje, s a pápai Szék fénye, tekintélye, nem hogy alábbszállott volna, de felmagasztaltatott XIII. Leónak bölcsessége által. Vetélkedve sietnek is azért a nemzetek hódolásra a nagy pápa elé. Róma az egész világnak lön központja ez esztendőben, a népmilliók szeretetével, ragaszkodásával tüntetvén fel, hogy az egyházat, a szellemet, a lelket, az Istent és annak kegyeltjeit elzárni, megaiázni nem lehet.

— **Követésre méltó példa.** A kézdivásárhelyi róm. kath. főgymnasium tanára: Jakubek Antal, családi nevét belügyminiszteri engedéllyel „Iványira“ változtatta át.

— **Óltáregyesületi ügyek.** Fehér-e vagy zöld. Több felől kérdést intéztek hozzám: vajjon mult vasárnap—nov. 2 — fehér vagy zöld színben kellett-e misézni? Felelet: a Directoriumban c. alb. áll, mert „viridi colore utitur ab Octav. Pentec. usque ad Adventum exclusive . . . exceptis Dominicis infra Octavas occurrentibus, in quibus color Octavarum servatur; már pedig nov. 2. Dominica infra Octav. OO. SS., tehát fehér színben kellett misézni. (Rubr. Gen. Missalis Cap. XVIII.)

Toplicza. Beküldöttek 12. K. 24 fill. A perselypénz — nagyon helyesen — az öröklámpa tartására fordítják. A választmány látva ezt a szegény népet, mely Gyergyóból és Csikból bányódott ide s vallási oktatásban nem részesült, mert iskolába sohá sem járt s azért egy kissé hitközönyös — régen tervbe vette egy szent Missió tartását, de a költségek hiánya miatt jó szándékát mind ez ideig nem teljesíthette. Azért is e hónap első vasárnapján a szentségimádásúal a a hitközöny eltávolításáért külön szoktunk imádkozni. Ime mire jó az oltáregyesület!

Görgény-Szent-Imre. Tagsági díjban 18 K. kaptunk. Bejelentettek 18 új tagot. Minden hónap első vasárnapján szabály szerint a hívek tömeges részvéte mellett coram Sauctissimo tartatik az ájtatosság reggel 9-től n. u. 4-ig. A szentségimádók felosztva 20—25-en csoportban adórnak. A hitélet szemléletmást emelkedő félben, a hó első vasárnapján és még hétköznapi is többen gyónnak és áldoznak. Minden tag „Vezérkönyv“-vel van ellátva és imádkoznak.

Zetelakára 200 alapszabályt rendeltek. Kérem a többi helyről is a megrendelést.

Az expositio S.Sti így történik: A pap kimegy az oltárhoz, kiveszi a Szentséget, lemegy, incensál—ter duplici ductu; ez alatt a nép éneklí a „Szent vagy Uram“-at; a pap felteszi a Szentséget, incensál s kezdi a szt. misét.

A delatáni ájtatosság: A pap kimegy s azonnal elkezdí a litániát; ennek végeztével a megfelelő antiphona énekeltezik; a pap elmondja a versiculust s oratiót s letérdel. A choruson éneklí a „Tantum ergo“-t s „Genitori“-t, ennek vége felé incensatio; a pap állva mondja a vers. és oratiót de SSto, felmegy s nihil canens áldást ad, lemegy, incensál s eltétetik a Szentség.

Kudszir. 153 tag után 36 K. tagsági díjat kaptunk.

A zárda templom Szentségtartóására eddigi adományok:

Zalányi ida gyűjtése 37 K. 50 fillér.

Igazgató adománya 20 „ —

Szilágyiné gyűjtése 13 „ 70 „

Korbuly Ignácóé gyűjtése . . . 105 „ —

összesen 176 K. 20 fillér.

— **Vizakna világfürdővé emelése.** Darányi Ignác földmívelési miniszter nagyszabásu tervéről értesülünk, mely ha megvalósul, jelentékenyen emelkedni fog Magyarország idegen forgalma. Ugyanis a miniszter eltökölt szándéka Vizakna szép fekvésű, egészséges éghajlatu fürdőhelyet világfürdővé emelni. Darányi, hogy célját elérje, nagyszabásu átalakítási munkálatokat fog a telepen végeztetni. Az állam a fürdőt házi kezelésbe vette át egyelőre, tizennyolc holdas területet parkíroztak és a fürdőtelepet édesvíz-vezetékekkel látták el. Építlni fognak nagyszabásu gyógytermek, vendéglő, szállóépület 60 szobával. Az építkezések a jövő év tavaszán indulnak meg.

— **Hirdetmény.** Egy egészen új, szeeszkavágó gép jutányos áron eladó. Eredeti ára a gépnek 68 korona. Bővebben értekezhetni Gazda Dénes lelkészszel Szovátnán, Marostordamegye.

I R O D A L O M.

* **A hercegprimás ajánlása.** Buday Aladárhoz, a „Páduai Szent Antal lapja“ szerkesztőjéhez ő eminenciája a hercegprimás ezt a levelet írta: „Páduai Szent Antal tisztelőtének terjesztésén fáradozó, az irgalmasság és tevékeny felebaráti szeretet szolgálatában álló lapját ezennel melegen ajánlom a híveknek és reá Isten bőséges áldását kérem. Kelt Budapestten, 1902. október hó 31-én. Vaszary Kolos bíbornok, hercegprimás, érsek.“ — Páduai Szent Antal lapja hitbuzgalmi képes folyóirat a „szegények kenyere“ ismertetésére és terjesztésére, manapság a legkedveltebb katolikus hitbuzgalmi olvasmány, megjelenik havonta kétszer, előfizési ára egész évre 4 korona. Szerkesztősege és kiadóvatala Budapestten, VIII. kerület, Mária-utca 11 szám alatt van. A lapok megjelennek magyar, német és tót nyelven. Mutatványszámok postafordultával küldetnek.

P á l y á z a t.

— **A bözdújfalvi** (Údvarhelym.) róm. kath. kántortanítói állásra november hó 23-ig pályázat hirdettek. Jövedelem: 1.) 438 korona államsegély; 2.) 100 korona az erdélyi róm. kath. szegény papok és kántorok alapjából; 3.) 18 kor. 66 fill. hitközségi segély; 4.) 18 korona tandíj; 5.) 30 korona stola; 6.) 3 korona ábitatos alapítványi kamat; 7.) 8 korona egy kétszáz koronás regálé kötvény után; 8.) korpótlék az arra jogosultnak; 9.) 25 hold szántó és kaszáló, melyeknek évi jövedelme 200 korona; 10. 3 öl kemény tűzi fa; 11.) lakó szoba, konyha, kamra, pince és gazdasági épületek. A kántortanító kötelességei: 1. a mindennapos és ismétlő tankötelesek tanítása; 2.) a kántori teendők végzése.

Bözdújfalu, 1902. november 1-én.

A bözdújfalvi iskolaszék.

— **Szerkesztői üzenetek.** Ö. T. Köszönet a tudósításért. R. K. N-g. Ezer köszönet és szíves üdvözlét. Ajtónk, lapunk, szívtünk előttd mindig nyitva áll. „A mi születünk.“ Nem közölhetük. Okát majd szóval mondjuk meg.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Zlamál Ágost.**
Szerkesztőtársak: **Eröss József, Kárpiss János, Péter János dr., Wagner Sándor.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomtatóban Gyulafehérvárt.